

Notat

 <p>Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen Vinter 2019</p> <p>Lillehammer, april 2019</p> 	 <p>Fritidsboligundersøkelse i Sel kommune April 2019</p> <p>Lillehammer, juni 2019</p>
--	--

ANALYSE PÅ KOBLING MELLOM DELTIDSINNBYGGERE OG LOKALBUTIKK

Basert på en gjennomgang av utvalgte fritidsboligundersøkelser gjennomført av Norsk Turistutvikling i perioden 2014-2019

Lillehammer, 17. desember 2019

Notat: Analyse på kobling mellom deltidsinnbyggere og lokalbutikk

- basert på en gjennomgang av utvalgte fritidsboligundersøkelser gjennomført av Norsk Turistutvikling i perioden 2014-2019

På oppdrag fra Distriktssenteret november/desember 2019.

Ansvarlig: Anne Anmarkrud Lier i samarbeid med Kjell Ove Solbakken, Norsk Turistutvikling.
Lillehammer, desember 2019

Adresse:
Fåberggt. 153 B,
2615 Lillehammer

Telefon:
61 24 66 60

Web:
norskturistutvikling.no
spira.no
norskturistutvikling.wordpress.com

E-post:
post@ntu-as.no

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1. Kort om notatet	1
1.2. Bruk av spørreundersøkelser	1
1.3. Begrepet fritidsbolig	2
1.4. Fritidsboligstatistikk	2
2. Bruk av fritidsboliger	4
2.1. Bruksdøgn	4
2.2. Bruk av fritidsboligen i ferier og helger	5
2.3. Hvem er fritidsboligeieren og -brukerne?	7
3. Forbruk og bruk av handelstilbud	8
3.1. Matvarer og forbruksartikler	8
3.2. Attraktive sentrum	10
3.3. Lokalprodusert mat	11
3.4. Kommentarer på handelstilbud/hva savnes	13
3.5. Tjenestetilbud	14
3.6. Forbruk	14
Gjennomsnittlig døgnforbruk pr. fritidsbolig:	15
Gjennomsnittlig årsforbruk pr. fritidsbolig	16
4. Informasjonsinnhenting	18
4.1. Informasjon	18
Ønske om informasjon	18
Ønske om hvordan motta informasjon	19
5. Tilknnytning i lokalsamfunnet	21
5.1. Bidra lokalt	21
Ønske om å bidra lokalt	21
Mottatt av lokalsamfunnet	22
5.2. Ønske om å bosette seg på fritidsboligen	22
5.3. Effekter av fritidsboligbruken	22
6. Oppsummering/avslutning	24

1. Innledning

1.1. Kort om notatet

Notatet tar for seg ulike fritidsboligundersøkelser som er gjennomført i Østlandsområdet, ved typiske fjelldestinasjoner. I dette notatet presenteres noen resultater fra undersøkelsene som kan ha relevans for nærbutikker i fritidsboligdestinasjoner.

Mange distriktskommuner i Østlandsområdet, ofte såkalte fjellkommuner, har mange fritidsboliger. Mange av de samme kommunene har også opplevd befolkningsnedgang. Både bygging og bruk av fritidsboligene utgjør i dag en viktig verdiskaping lokalt for fritidsboligkommunene.

Deltidsinnbyggeren, dvs. fritidsboligeieren og -brukeren, bidrar mange steder til å opprettholde vareutvalget overfor lokale innbyggere, og bidrar til omsetning og sysselsetting for lokalt næringsliv.

1.2. Bruk av spørreundersøkelser

Norsk Turistutvikling har på vegne av ulike oppdragsgivere/kommuner gjennomført spørreundersøkelser rettet mot fritidsboligeiere.

Tabellen nedenfor viser hvilke fritidsboligkommuner det er foretatt undersøkelser i, som notatet her omhandler. Alle kommunene ligger i Oppland og Buskerud, i typiske fjell- og distriktskommuner:

Fritidsboligkommune	Oppdragsgiver	Tidspunkt	Ant. respondenter
Nordre Land/Synnfjell, Oppland	Land Utvikling	2019	667
Ringebu, Oppland	Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal	2019	1100
Sør-Fron, Oppland	Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal	2019	460
Nord-Fron, Oppland	Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal	2019	610
Sel, Oppland	Sel kommune	2019	1530
Flå, Buskerud	Flå kommune	2016/17	479
Gausdal/Skeikampen, Oppland	Samarbeidsutvalget for fritidsboliger på Skei-Austlid og Skeikampen Utvikling	2014	500
Nore og Uvdal, Buskerud	Nore og Uvdal kommune	2014/15	481
SUM antall respondenter			5 827

Vel 5 800 fritidsboligeiere har svart på undersøkelsene som presenteres i dette notatet.

I undersøkelsene har fritidsboligeierne bl.a. svart på spørsmål om hvor de vanligvis handler inn matvarer og forbruksartikler som forbrukes på fritidsboligen. I flere av undersøkelsene er det også stilt spørsmål om hvilket forbruk de har i løpet av fritidsboligoppholdet, deriblant hvor mye de handler for av dagligvarer. Det er også i noen undersøkelser stilt spørsmål om hva som skal til for å opprettholde attraktive sentrum i fritidsboligdestinasjonen. Alle disse spørsmålene har relevans for butikker som tilbyr varer til fritidsboligeiere.

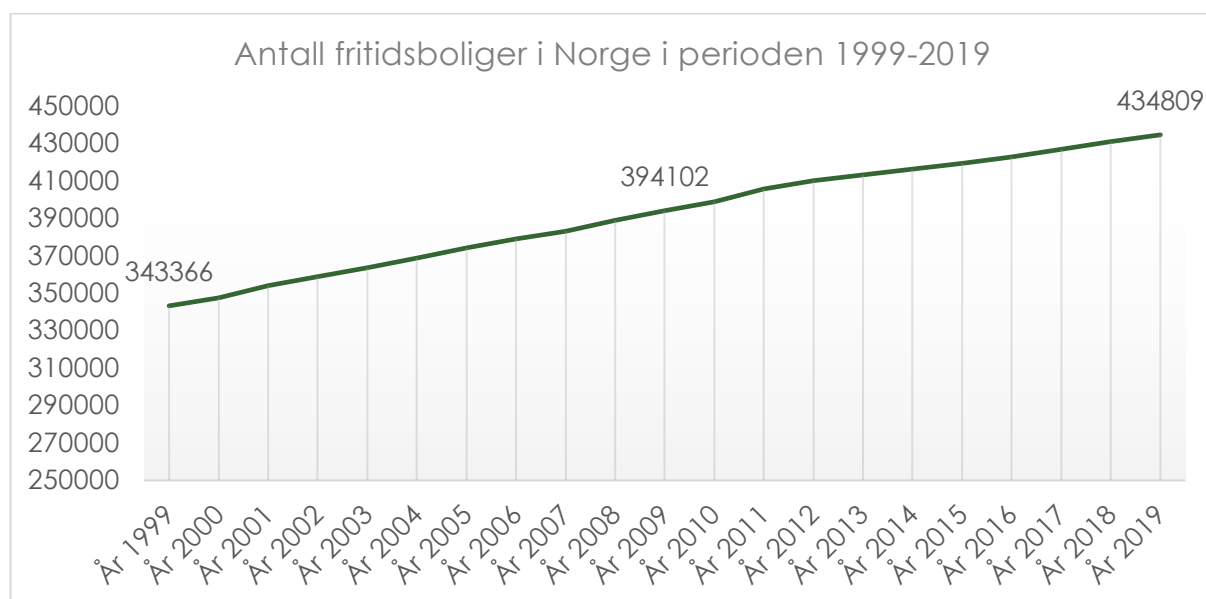
1.3. Begrepet fritidsbolig

Fritidsbolig i dette notatet omhandler alle former for fritidsbebyggelse i fjellområder og bygder i fritidsboligkommuner i undersøkelseskommunene i Oppland og Buskerud. Det vil si at begrepet fritidsbolig blir benyttet for hytter, fritidsleiligheter, seteranlegg og boliger som brukes som fritidshus.

I utvalgene for de ulike fritidsboligundersøkelsene er det ikke gjort noen forskjell på type fritidsbebyggelse. Det betyr at ulike former for fritidsbebyggelse i kommunene er representert i utvalget.

1.4. Fritidsboligstatistikk

I Norge er det registrert 434 809 fritidsboliger pr. 1.1.2018. I tillegg er det 32 891 boliger som benyttes som fritidsbolig. Til sammen er det 463 919 hytter, sommerhus og lignende, samt boliger som brukes som fritidsboliger i Norge. Statistikken viser at antall fritidsboliger øker jevnt for hvert år.

Kilde: SSB.no. Bearbeidet av Norsk Turistutvikling

I 1970 var det 191 242 fritidsboliger i Norge. Det har vært en vekst på ca. 244 000 fritidsboliger fra 1970 til 2019. I perioden 2000-2019 var det en vekst på nær 87 000 fritidsboliger. I perioden 2001-2019 var det i tillegg en vekst på ca. 5 000 helårsboliger og våningshus som benyttes som fritidsbolig.

41 % av alle fritidsbygg finnes i høydelaget 0-100 meter over havet. I høydelaget 100-700 meter over havet ligger 36 % av fritidsbyggene i Norge, mens de resterende 23 % befinner seg i høydelaget 700-1600 meter over havet.

Antall fullførte nye fritidsbygg inkl. tilbygg og påbygg i 2018 var 6 159. De største fritidsboligfylkene er Oppland, Trøndelag, Buskerud og Hedmark.

45 kommuner i Norge har flere fritidsbygninger enn boliger. I 124 kommuner er det i perioden 2000-2017 gitt igangsettingstillatelser til flere fritidsboliger enn helårsboliger. I det nye Innlandet fylke (Oppland og Hedmark) er det i 2019 ca. 86 000 fritidsboliger og 204 000 boliger. Det betyr at antall fritidsboliger utgjør 42 prosent i forhold til antall boliger.

«Vi snakker om en befolkningsnedgang i Gudbrandsdalen, men tar vi med alle fritidsbeboerne, har det aldri bodd så mye folk her.»

Rune Støstad, ordfører i Nord-Fron kommune¹.

Nye fritidsboliger bygges i stor grad med teknisk infrastruktur som vann, avløp, strøm og veg. I tillegg er det flere som oppgraderer standard på eksisterende fritidsbolig, slik at stadig større andel av fritidsbebyggelsen har samme komfortgrad og teknisk standard som vanlig boligstandard.

Bygging og bruk av fritidsboligene er viktig for omsetning og sysselsetting for lokalt næringsliv i distrikts-Norge.

¹ GD (Gudbrandsdølen Dagningen), 12. desember 2019

2. Bruk av fritidsboliger

2.1. Bruksdøgn

Tabellen nedenfor viser hvor mange personer som i gjennomsnitt overnatter i fritidsboligen for hvert enkelt opphold. I tillegg viser tabellen hvor mange døgn i snitt fritidsboligen blir brukt pr. år.

Fritidsboligkommune	Gj.sn. antall personer pr. opphold	Bruksdøgn sommer	Bruksdøgn vinter	Utleie-døgn*	Sum bruksdøgn
Ringeby	3,8	27	29	3	60
Sør-Fron	3,7	29	27	1	58
Nord-Fron	3,8	33	23	2	58
Nordre Land	3,7	28	28	1	57
Sel	3,9	20	32	1	53
Flå	3,9	29	27	1	57
Nore og Uvdal	3,5	27	27	4	58
Gausdal (Skeikampen)	3,1	25	35	3	63

**) Utleiedøgn er i denne sammenheng definert som kommersielle utleiedøgn. Venner/familie som låner fritidsboligen inngår i bruksdøgnene for sommer/vinter.*

Mange av fjellhyttene er i bruk 55-60 døgn hvert år.

Mellom 2-7 prosent leier ut fritidsboligen sin til andre på kommersiell basis. Gjennomsnittlig utleiedøgn blant de som leier ut varierer i de ulike kommunene med 29-62 utleiedøgn i året.

Antall bruksdøgn avhenger av flere faktorer. Fritidsboliger med «høyere» standard, dvs. innlagt vann, avløp, strøm og veg fram til fritidsboligen blir vanligvis brukt mer enn fritidsboliger av enklere standard. Reiseavstand/reisetid fra hjemmet, vegstandard og tilgang på offentlig transport kan også påvirke hvor hyppig fritidsboligen blir brukt. Aktivitets-, arrangements-, handels- og servicetilbud på fritidsboligdestinasjonen kan også påvirke hvor ofte og når fritidsboligen blir brukt. Ellers har også den enkeltes livs- og arbeidssituasjon betydning for hyppigheten og lengden på fritidsboligoppholdet.

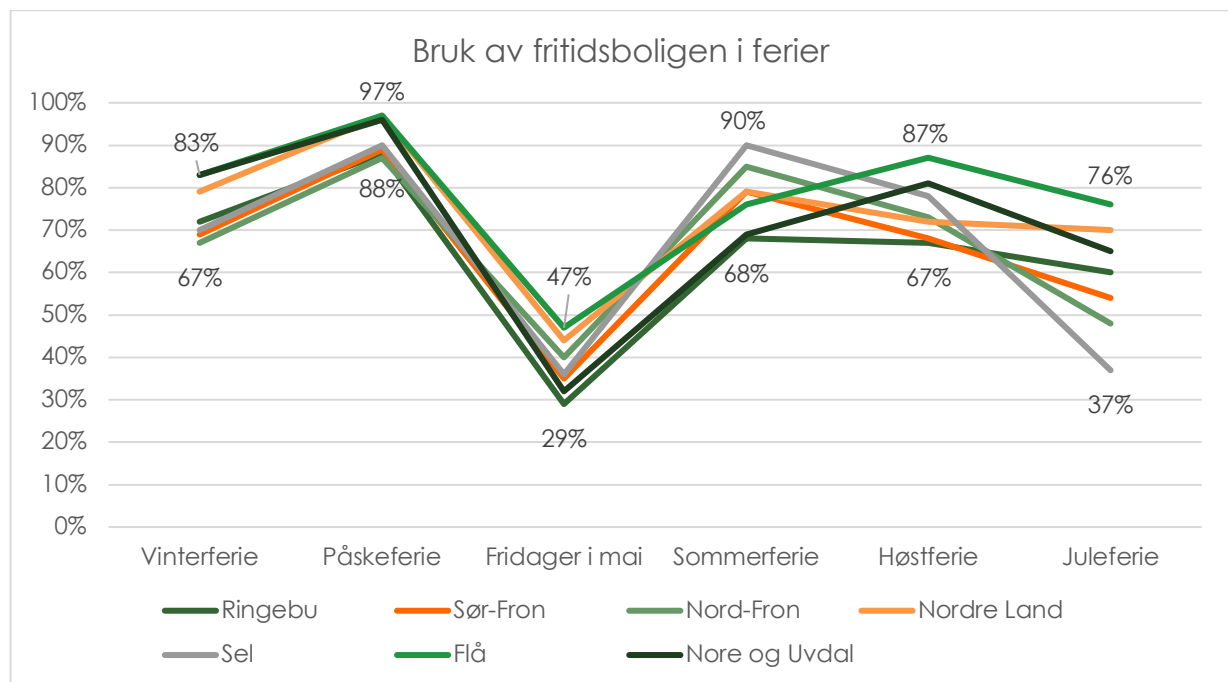
2.2. Bruk av fritidsboligen i ferier og helger

Hvilke ferier er fritidsboligen i bruk:

«Når er fritidsboligen vanligvis i bruk? Flere kryss er mulig.»

Fritidsbolig-kommune	Vinterferie	Påskeferie	Fridager i mai	Sommerferie	Høstferie	Juleferie
Ringebu	72 %	88 %	29 %	68 %	67 %	60 %
Sør-Fron	69 %	89 %	35 %	79 %	68 %	54 %
Nord-Fron	67 %	87 %	40 %	85 %	73 %	48 %
Nordre Land	79 %	97 %	44 %	79 %	72 %	70 %
Sel	70 %	90 %	36 %	90 %	78 %	37 %
Flå	83 %	97 %	47 %	76 %	87 %	76 %
Nore og Uvdal	83 %	96 %	32 %	69 %	81 %	65 %
Gausdal *	-	-	-	-	-	-

*) Det ble ikke stilt spørsmål om bruk av fritidsboligen i ulike ferier i undersøkelsen blant fritidsboligeiere på Skeikampen i Gausdal kommune.

Som tabellen og diagrammet viser, blir en svært høy andel av fritidsboligene brukt i påskeferiene. Også i vinterferie-, sommerferie- og høstferieukene er de fleste av fritidsboligene i bruk.

En stor andel av fritidsboligene i Flå kommune har «høy» teknisk standard med innlagt vann, avløp, strøm og vinterbrøytet vei. 76 prosent av fritidsboligene der blir brukt i juleferien, mens tilsvarende kun 37 prosent av fritidsboligene i Sel kommune blir brukt i juleferien. Andelen fritidsboliger som har innlagt vann i Sel er 37 prosent og 35 prosent har brøytet vinterveg inntil 100 meter fra fritidsboligen (blant de som har svart på undersøkelsen). Til sammenligning har

67 prosent av respondentene i Flå innlagt vann og 85 prosent har brøytet vinterveg til sin fritidsbolig.

Bruk av fritidsboligen i helger:

«Når er fritidsboligen vanligvis i bruk? Flere kryss er mulig.»

Fritidsbolig-kommune	Helger (fredag – søndag)	Utvider helgen med én ekstra ukedag	Utvider helgen med to ekstra ukedager	Ordinære ukedager
Ringebu	67 %	42 %	17 %	15 %
Sør-Fron	64 %	46 %	18 %	16 %
Nord-Fron	59 %	42 %	23 %	21 %
Nordre Land	88 %	49 %	19 %	15 %
Sel	51 %	39 %	22 %	17 %
Flå	- *	32 %	11 %	16 %

*) Det ble ikke stilt spørsmål om bruk av fritidsboligen i helger i undersøkelsen blant fritidsboligeiere i Flå.

Det er noe varierende i hvilken grad fritidsboligene blir benyttet til vanlige helgeopphold. I Nordre Land (destinasjon Synnfjell) oppgir 88 prosent av eierne at fritidsboligen ofte er i bruk i helgene. Mens i Sel derimot, er kun halvparten av fritidsboligene i bruk i helgene. I Nordre Land (destinasjon Synnfjell) utvider dessuten omlag halvparten av fritidsboligeierne helgen med en ekstra ukedag, og 19 prosent utvider vanligvis helgen med to ekstra ukedager.

I undersøkelsen i Nore og Uvdal ble det stilt spørsmål om hvilke ukedager fritidsboligeieren vanligvis reiser til og fra fritidsboligen:

Fritidsboligkommune	Reise TIL fritidsboligen			Reise FRA fritidsboligen	
	Onsdager	Torsdager	Fredager	Søndager	Mandager
Nore og Uvdal	1 %	22 %	81 %	81 %	14 %

81 prosent reiser vanligvis til fritidsboligen på fredager, men 22 prosent reiser også forholdsvis ofte på torsdager.

Tilsvarende reiser vanligvis 81 prosent fra fritidsboligen på søndager, mens 14 prosent vanligvis reiser på mandager.

Åpningstider på nærbutikkene i fritidsboligdestinasjonene bør tilpasse seg etter når fritidsboligene er i bruk, dvs. med langåpent torsdager og fredager, åpent lørdager og eventuelt søndager og mandager, samt ekstra bemanning i ferieukene.

2.3. Hvem er fritidsboligeieren og -brukerne?

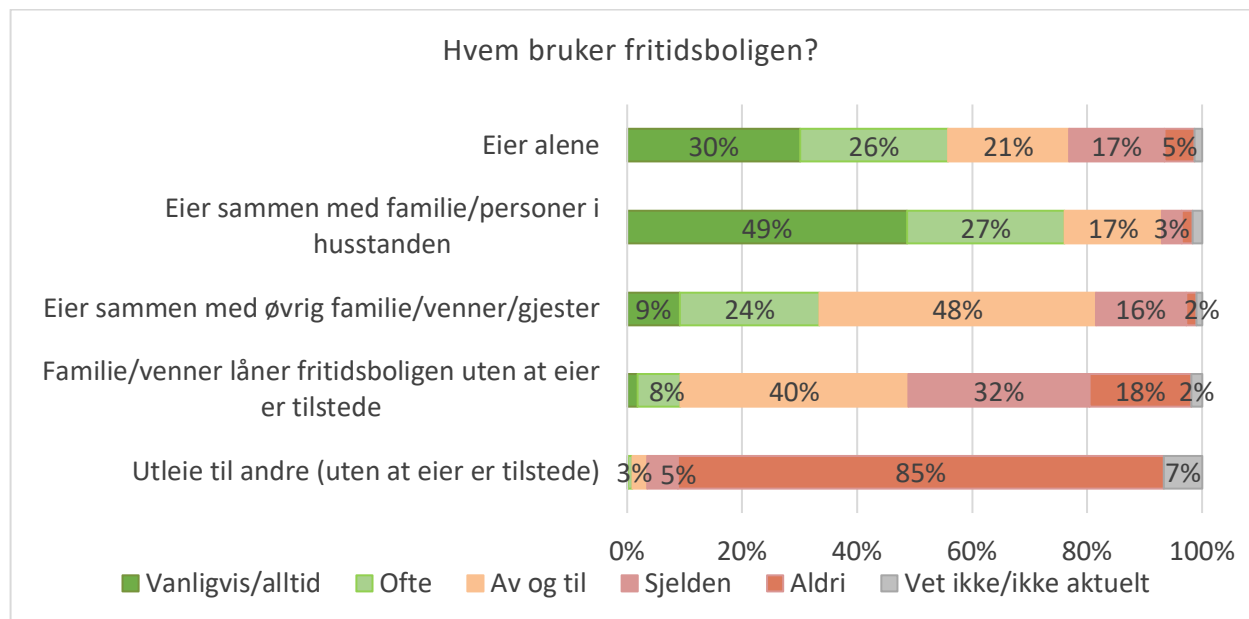
Gjennomsnittlig alder på fritidsboligeierne i alle undersøkelsene er mellom 55 og 60 år.

En overvekt av fritidsboligeierne har ikke barn i husholdningen. Omtrent en av tre har barn bosatt hjemme. Omtrent halvparten har barnebarn.

Majoriteten av fritidsboligeierne i undersøkelsene i Oppland er bosatt i Akershus, Oslo og Oppland. Majoriteten av fritidsboligeierne i undersøkelsene i Buskerud er bosatt i Akershus, Oslo, Buskerud og Vestfold.

Utenlandske eiere av fritidsboliger er ikke tatt med i utvalget. Det er i dag relativt få fritidsboliger som er eid av personer bosatt utenfor Norge. Pga. omfanget av merarbeid og merkostnaden for oversetting av spørreskjema mv. for relativt få antall personer, ble det derfor valgt å utelate denne gruppen da undersøkelsene ble sendt ut.

I de ulike undersøkelsene er det gjennomsnittlig 3,6 – 3,9 personer i fritidsboligen pr. opphold.

Fritidsboligundersøkelsen i Midt-Gudbrandsdalen, 2019.

Det var mulig å krysse av for flere alternativer. Total prosentsum blir derfor høyere enn 100 prosent.

Selv om eier er på fritidsboligen alene noen ganger, oppgir omtrent tre av fire fritidsboligeiere i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron) at de vanligvis eller ofte er sammen med øvrig familie i husstanden. 56 prosent er ofte alene på fritidsboligen, mens 76 prosent oppgir at de (også) ofte eller vanligvis er sammen med resten av husstandens medlemmer. I tillegg er en av tre fritidsboligeiere vanligvis eller ofte sammen med øvrig familie og venner på fritidsboligen.

Til sammen 10 prosent låner ofte bort fritidsboligen til andre uten eier selv er til stede, og 40 prosent gjør dette av og til.

3. Forbruk og bruk av handelstilbud

Jo flere fritidsboligbrukere/deltidsinnbyggere som kommer til kommunen og regionen, og jo lenger disse oppholder seg i kommunen, desto mer vil disse også handle og benytte seg av servicetilbud som finnes.

Hvor mye fritidsboligbrukerne forbruker lokalt er tilbudsbeinet. Omfang, åpningstider, standard og bredde i lokalt næringsliv, kultur- og aktivitetstilbud har betydning for hvor stor den lokale verdiskapingen blir. I tillegg er avstand til aktiviteter, opplevelser, handels- og servicetilbud av betydning for de økonomiske ringvirkningene.

Antall bruksdøgn på fritidsboligen har også betydning for forbruket fra deltidsinnbyggerne. Forenklet kan det sies at jo flere bruksdøgn, jo mer genererer fritidsboligene av verdiskaping lokalt.

Av de 20 kommunene med høyest gjennomsnittlig omsetning pr. innbygger (2017), er 10 kommuner typiske fritidsboligkommuner, som for eksempel Nord-Aurdal kommune i Valdres og Gol kommune i Hallingdal.

For å oppnå økt verdiskaping for lokalt næringsliv må tilbud tilpasses fritidsboligeiernes ønsker og behov, som i enkelte tilfeller er annerledes enn lokalbefolkningens ønsker og behov. Det er vesentlig at næringslivet tar ansvar for å tilpasse tilbud, varesortiment, åpningstider og tilgjengelighet etter fritidsboligbrukernes behov.

3.1. Matvarer og forbruksartikler

«Hvor bruker du vanligvis å handle inn matvarer og forbruksartikler som skal forbrukes på fritidsboligen?»

De fleste bruker vanligvis å handle lokalt, enten på selve fritidsboligdestinasjonen (på fjellet) eller så nær fritidsboligen som mulig langs reiseveien.

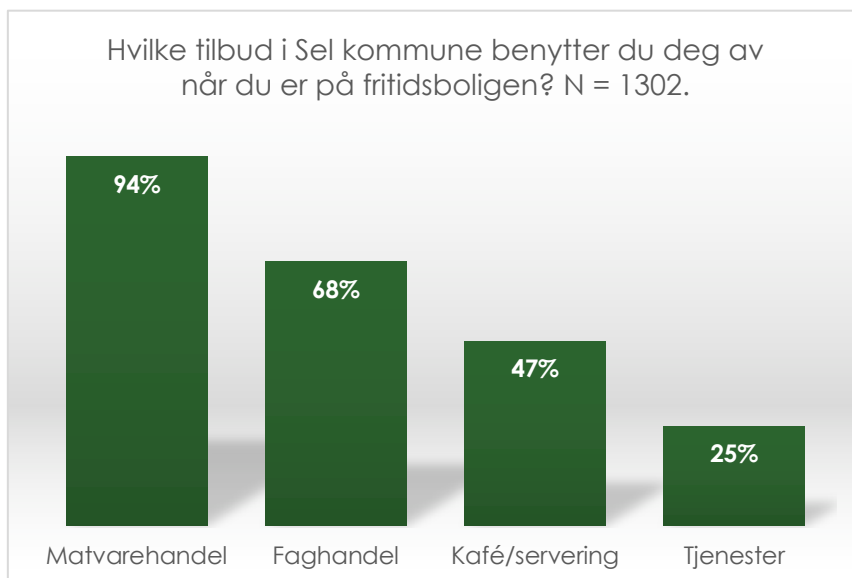
Dette viser en gjennomgang av både nylige og eldre undersøkelser.

Eksempler fra fritidsboligundersøkelser gjennomført i 2019:

- Fritidsboligeiere i Synnfjell/Nordre Land: 80 prosent handler ofte på Dokka som er det største sentrum og handelssted i kommunen, mens 60 prosent også oppgir at de ofte handler på Torpa, som er nærmeste mindre handelssted og handelsmulighet til fritidsboligdestinasjonen Synnfjell.

- Fritidsboligeiere i Ringeby: 34 prosent handler vanligvis inn matvarer på selve hyttedestinasjonen. I tillegg handler 67 prosent vanligvis i Ringeby, som er kommunens største handelssenter. Videre foretar 32 prosent også matvareinnkjøp på Fåvang, som også ligger i kommunen.
- Fritidsboligeiere i Nord-Fron: 28 prosent handler inn matvarer og forbruksartikler på hyttedestinasjonen. I tillegg handler 65 prosent inn varer på Vinstra, som er kommunen og Midt-Gudbrandsdals (regionens) største handelssentrum. 13 prosent oppgir at de ofte handler inn matvarer på Kvam, som også ligger i kommunen.
- Fritidsboligeiere i Sel: 78 prosent handler inn matvarer og andre forbruksartikler i kommunens og Nord-Gudbrandsdals handelssentrum, Otta. Ellers handler 11 prosent matvarer i hyttedestinasjonen Høvringen og 3 prosent i hyttedestinasjonen Mysusetet. 19 prosent handler inn varer i Heidal, som også ligger i kommunen.

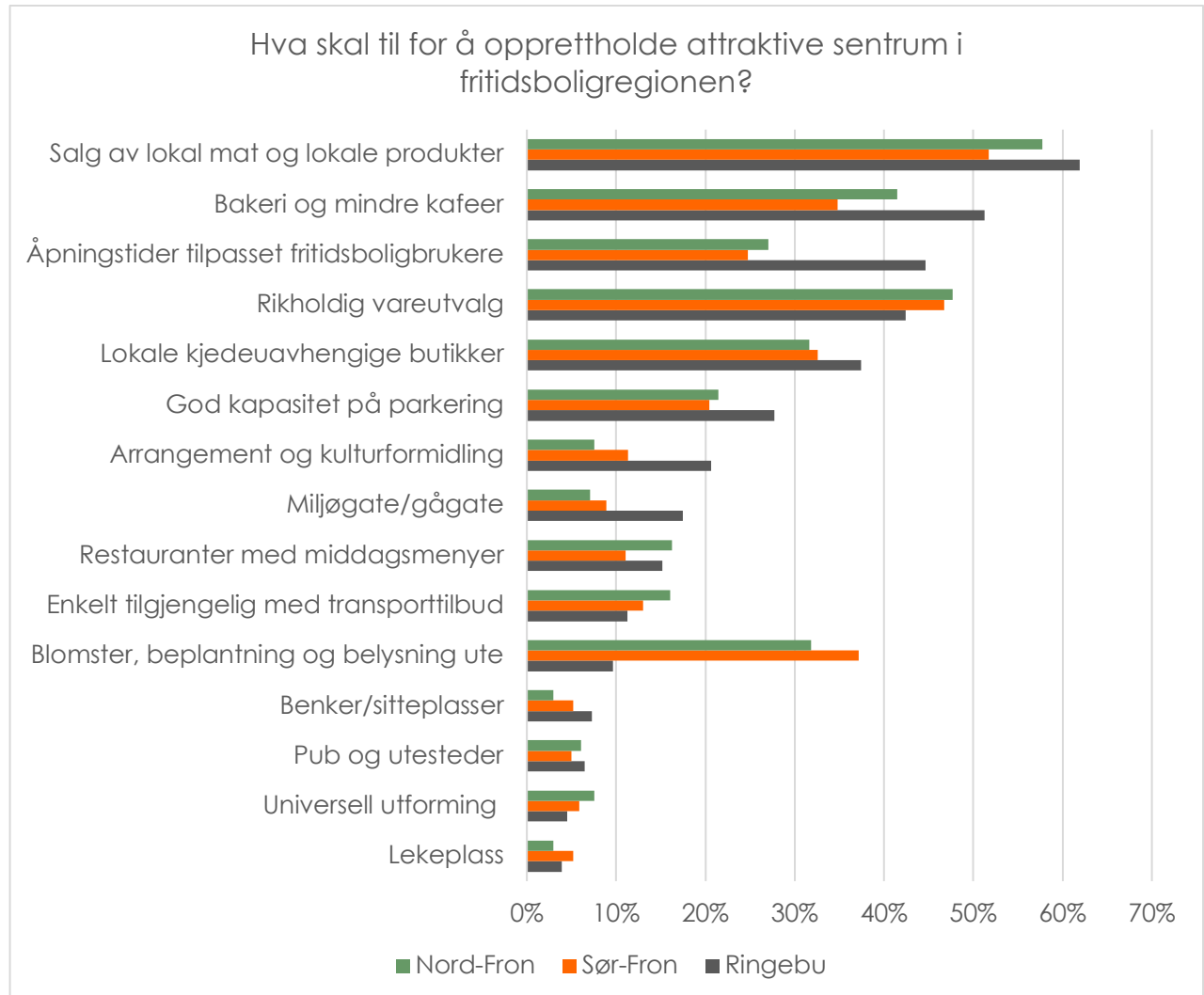

Nesten alle, dvs. 94 prosent, av fritidsboligeierne i Sel kommune handler i lokale matvareforretninger i kommunen når de er på fritidsboligen. Videre benytter 68 prosent seg av lokale faghandelstilbud, og 47 prosent besøker kafeer og serveringssteder i kommunen.

3.2. Attraktive sentrum

Attraktive sentrum fremmer lysten til å bruke tid i sentrum og oppsøke lokale handelstilbud. I undersøkelsen blant fritidsboligeiere i Midt-Gudbrandsdal, ble det stilt spørsmål om hvilke forhold de mener er viktig for å opprettholde attraktive sentrum.

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ. Total prosentsum blir derfor mer enn 100 prosent.

Salg av lokal mat og lokale produkter er viktigste forhold for å kunne være attraktiv. 62 prosent av fritidsboligeierne fra Ringebu og 58 prosent fra Nord-Fron mener dette er viktig. Et rikholdig vareutvalg er også viktig. Her er fritidsboligeierne fra alle de tre «Midtdalskommunene» samstemte; fra 42 prosent blant fritidsboligeiere i Ringebu til 48 prosent blant fritidsboligeiere i Nord-Fron.

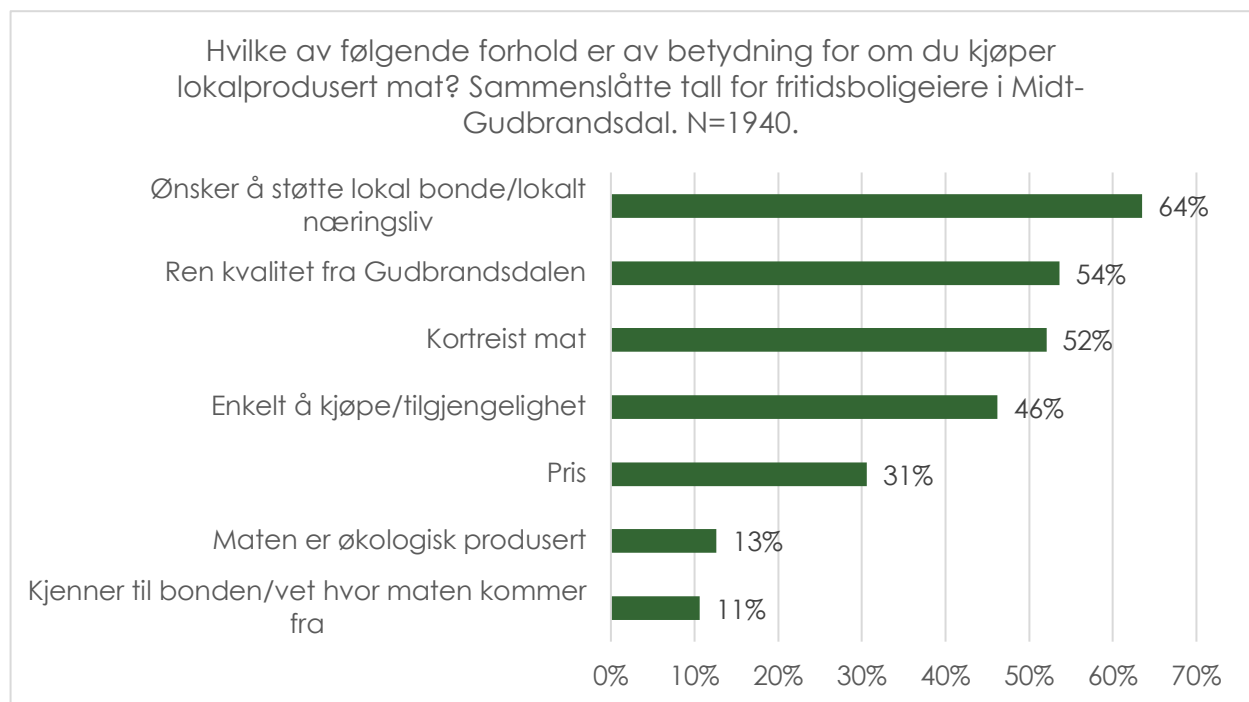
Fritidsboligeiere i Ringebu er også opptatt av at det bør være bakeri og mindre kafeer i sentrumsområdet (51 prosent), samt åpningstider tilpasset fritidsboligbrukere (45 prosent).

Blomster, beplantning og belysning i uteområdene er ikke fritidsboligeierne i Ringebu så opptatt av, men dette er viktigere for fritidsboligeierne i Sør-Fron (37 prosent) og Nord-Fron (32 prosent).

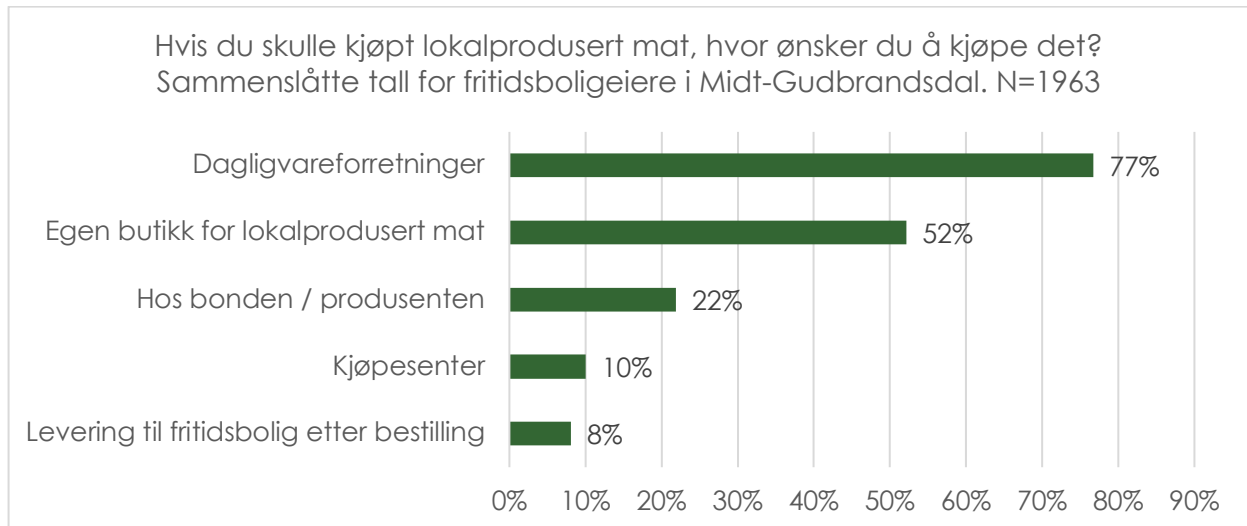
3.3. Lokalprodusert mat

Salg av lokalprodusert mat og drikke har økt de siste årene i Norge. Økt kunnskap og bevissthet knyttet både til egen helse, kjennskap til hvor maten kommer fra og bærekraft har bidratt til økt interesse for å kjøpe lokalprodusert mat og drikke.

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ. Total prosentsum blir derfor mer enn 100 prosent.

Ønske om å støtte den lokale bonden og lokalt næringsliv, er viktigste årsak til at fritidsboligeiere i Midt-Gudbrandsdalen ønsker å kjøpe lokal mat og drikke. Ren kvalitet på produktet og at det er kortreist mat, er også viktig for vel halvparten av fritidsboligeierne. Dernest er det viktig at det er enkelt å kjøpe, dvs. at tilgjengeligheten er god. Om lag en av tre mener prisen også er en vesentlig faktor.

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ. Total prosentsum blir derfor mer enn 100 prosent.

De fleste fritidsboligeierne ønsker å kjøpe lokalprodusert mat og drikke i dagligvareforretninger. Dette gir bedre tilgjengelighet, og gjør det enklere å kjøpe varene.

Blant fritidsboligeiere i Nordre Land (Synnfjell), ønsker 83 prosent å kjøpe lokalprodusert mat i dagligvareforretninger, og 77 prosent av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen ønsker det samme.

I tillegg ønsker omtrent halvparten av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen (52 prosent) å kjøpe lokalprodusert mat i egne spesialforretninger. 28 prosent av fritidsboligeiere i Nordre Land oppgir det samme. I Midt-Gudbrandsdalen finnes Annis Pølsemakeri, som er blitt en anerkjent spesialforretning for egenproduserte og lokale kjøtt- og matvarer. Også Dokka har en butikk for lokalprodusert mat, Bakstfjøla. Begge disse forretningene bidrar til ønske om å kjøpe lokalprodusert mat og drikke i egne spesialforretninger.

3.4. Kommentarer på handelstilbud/hva savnes

De aller fleste er fornøyd med handels- og servicetilbudene i kommunen, viser undersøkelsen som er gjennomført blant fritidsboligeiere i Sel kommune. 30 prosent er svært fornøyd, og 51 prosent er ganske fornøyd.

I spørreskjemaene til fritidsboligeierne er det stilt spørsmål om det er noen handelstilbud de savner, eller om de har noen kommentarer. Generelle kommentarer som går igjen hos flere i alle undersøkelsene er:

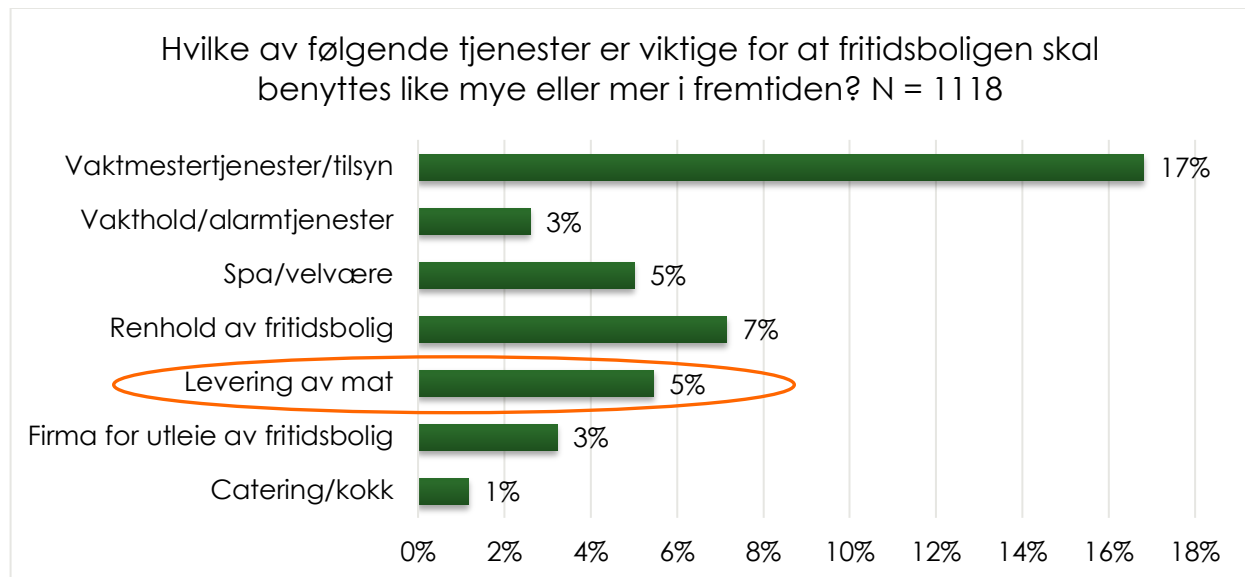
- Lite matvareutvalg på ferskvare/mangler ferskvaredisk for kjøtt og fisk
- Begrenset matvareutvalg
- Lite gourmetmat
- Dårlig, lite utvalg av frukt og grønt – som også er for dyr
- Mangler søndagsåpen butikk
- Matvarer blir ofte utsolgt i ferier
- Savner fersk bakst/bakeri
- For lite utvalg av lokalmat (kjøtt, fisk, ost/meieriprodukter, bakervarer osv.)
- For lite utvalg av økologiske matvarer.
- For kort åpningstid (spesielt på fredager), eller ustabil åpningstid. Ønsker utvidede åpningstider for butikker, tilpasset når fritidsboligene er i bruk.
- Det er helt greit som basis, men ikke noe mer.

Andre kommentarer:

- Ønsker nærbutikk/dagligvarehandel nærmere hytta
- Ønsker klesvaskservice/selvbetjeningsvaskeri.
- Dusjmuligheter
- Ønsker levering/utkjøring av dagligvarer, gjerne med el-kjøretøy for å redusere privat fossil-trafikk.
- Ønsker helsekostutsalg
- Foreslår en «minimathall» med f.eks. fersk fisk/kjøttvarer fra Annis pølsemakeri og miniutsalg fra Loms bakeri samt friske lokale grønnsaker/egg/lokalt øl
- Strålende service og alltid trivelige folk.
- Alltid hyggelige mennesker. Hjelpsomme. Folk har tid og er ikke så stressa.
- Svært glad for at det er butikk på her på fjellet. Dette er viktig for å fortsette å ha hytte her. Vi ønsker ikke å måtte dra ned i dalen i ferieuker. Kafeen er et viktig sosialt treffpunkt.

3.5. Tjenestetilbud

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Sel, 2019. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ. Total prosentsum blir derfor mer enn 100 prosent.

5 prosent av fritidsbeboerne i Sel kommune mener at levering av mat vil ha stor betydning for bruken av fritidsboligen i fremtiden. I undersøkelsen fra Flå i 2017 var det til sammen 8 prosent som ønsket levering av mat og catering.

3.6. Forbruk

Respondentene i undersøkelsene ble bedt om å oppgi følgende forbruk:

- Investeringer/kjøp av større varer og tjenester relatert til selve fritidsboligen for året 2018. Dette innbefatter bl.a. håndverkstjenester, vaktmestertjenester, innkjøp av møbler, redskap og byggevarer. Her ble respondentene bedt om å oppgi beløp for varer/tjenester kjøpt i fritidsboligkommunen eller -regionen, og varer/tjenester kjøpt andre steder. Oppføring av nye fritidsboliger er tatt ut av datagrunnlaget. Forbruket skal gjenspeile et gjennomsnittlig nivå for oppussings- og investeringskostnader for eksisterende fritidsboliger.
- Forbruk av matvarer, servering, aktiviteter og øvrig forbruk ved siste opphold, fordelt på kjøp i fritidsboligkommunen eller -regionen, og kjøp andre steder. Her skulle det også oppgis antall døgn det siste fritidsboligoppholdet gjaldt for. Forbruket skal gjenspeile et gjennomsnittlig forbruksnivå pr. oppholdsdøgn i fritidsboligen.

Basert på svarene i undersøkelsen er det beregnet gjennomsnittsbetøp pr. fritidsbolig når det gjelder forbruk både til fritidsboligen og i forbindelse med fritidsboligoppholdet.

Alle tall er oppgitt fratrukket mva. (eks. mva.).

De økonomiske beregningene vil ikke være nøyaktige tall, da disse er basert på svar som respondentene erindrer i undersøkelsesøyeblikket, og det kan være avvik fra reelt forbruk.

Det er ikke beregnet indirekte økonomiske virkninger, dvs. inntekter til leverandører, skatteinntekter til stat/kommune, sysselsettingseffekt mv.

I fritidsboligundersøkelsene som ble foretatt i 2019, ble det stilt spørsmål om forbruk i undersøkelsene fra Ringeby, Sør-Fron, Nord-Fron og Nordre Land. (Det ble også gjennomført en undersøkelse i Sel kommune samme år, men her ble det ikke spurt om forbrukstall.) Med bakgrunn i de nevnte undersøkelsene, er det beregnet gjennomsnittstall for både døgnforbruk og årsforbruk pr. fritidsbolig.

Til sammenligning er det også tatt med gjennomsnittlig årsforbruk for innkjøp av mat og dagligvarer fra undersøkelsene i Flå, Nore og Uvdal og Gausdal (Skeikampen) som er gjennomført i tidsperioden 2014-2017.

Gjennomsnittlig døgnforbruk pr. fritidsbolig:

Type forbruk	Kjøpt i fritidsbolig-kommunen/-regionen (kr)	Kjøpt andre steder (kr)	SUM
Mat og dagligvarer	526	166	692
Redskap og byggevarer	188	46	234
Møbler og innredning til fritidsboligen	99	118	217
Klær, sportsutstyr og fritidsartikler	173	155	328
Bøker, kunst, brukskunst, gaveartikler, planter osv.	18	24	42
Annet kjøp til fritidsboligen	51	48	98
Annet varekjøp	48	37	85
Servering/restauranter	75	46	121
Aktiviteter/arrangement	86	24	110
Frisør, spa og andre tjenester	22	48	70
SUM	1 287	712	1 999

Alle tall er eks. mva. Tallene er gjennomsnittlig forbruk pr. døgn pr. fritidsbolig i kommunene Ringeby, Sør-Fron, Nord-Fron og Nordre Land i 2019.

Fritidsboligeiere i fire kommuner i Oppland har opplyst om at de i gjennomsnitt bruker 2000 kroner pr. døgn de er på fritidsboligen. Dette fordeler seg på ulike poster som kjøp av mat, klær, sportsutstyr, møbler, byggevarer, deltakelse på aktiviteter og arrangement, spise på restaurant og kafeer osv.

Nesten to tredjedeler forbrukes lokalt, dvs. at innkjøpene foretas i fritidsboligkommunen eller regionen.

Den største forbruksposten er innkjøp av mat og dagligvarer til ca. 700 kroner pr. bruksdøgn. Herav har fritidsboligeierne et forbruk på matvarer og andre dagligvarer for ca. 525 kroner pr. bruksdøgn i fritidsboligkommunen (eller -regionen).

Gjennomsnittlig årsforbruk pr. fritidsbolig

Gj.sn. årsforbruk av mat og dagligvarer.

Fritidsbolig-kommune	År	Kjøpt i fritidsboligkommunen	Kjøpt utenfor fritidsboligkommunen	SUM
Ringebu	2019	33 800	9 000	42 800
Sør-Fron	2019	27 800	7 600	35 400
Nord-Fron	2019	21 800	7 000	28 800
Nordre Land	2019	26 300	12 900	39 200
Flå	2017	11 200	27 600	38 800
Nore og Uvdal	2014/2015	16 700	20 300	37 000
Gausdal (Skeikampen)	2014	25 900	12 000	37 900

Alle tall er oppgitt i NOK, eks. mva. Tallene for Flå, Nore og Uvdal og Gausdal er ikke oppjustert etter konsumprisindeksen. Det betyr at tallene for disse kommunene gjelder for undersøkelsesåret.

Tallene i tabellen ovenfor viser gjennomsnittlig årsforbruk av matvarer og andre dagligvarer i forbindelse med fritidsboligopphold. Gjennomsnittlig årsforbruk avhenger bl.a. av bruksfrekvensen, dvs. hvor mange døgn fritidsboligen er i bruk i løpet av året, i tillegg til hvor mange personer som vanligvis er med på fritidsboligen.

Fritidsboligeiere i Ringebu (som omfatter bl.a. Kvitfjell) har oppgitt høyest forbruk av mat og dagligvarer blant kommunene som er undersøkt, med et gjennomsnittlig forbruk på nær 43 000 kroner i året. Fritidsboligeierne i Ringebu foretar det meste av matvarehandelen lokalt, dvs. 79 % av innkjøp av mat og dagligvarer i forbindelse med fritidsboligoppholdet foretas i kommunen/regionen.

Type forbruk	Kjøpt i fritidsbolig-kommunen/-regionen (kr)	Kjøpt andre steder (kr)	SUM
Mat og dagligvarer	30 600	9 700	40 300
Møbler, redskap, byggevarer og annet kjøp til fritidsboligen	19 700	12 300	32 000
Klær, sportsutstyr, bøker og annet varekjøp	13 900	12 600	26 500
Servering/restauranter	4 400	2 700	7 000
Aktiviteter	5 000	1 400	6 400
Håndverkere, graving, vaktmestertjeneste mv.	42 700	3 100	45 800
Frisør, spa og andre tjenester	1 300	2 800	4 100
SUM	117 600	44 500	162 100

Alle tall er eks. mva. Tallene er gjennomsnittlig forbruk pr. døgn pr. fritidsbolig i kommunene Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron og Nordre Land i 2019.

Gjennomsnittlig årlig forbruk pr. fritidsbolig i kommunene Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron og Nordre Land i Oppland er på ca. kr 160 000. Herav legges igjen ca. 118 000 kroner lokalt.

Det kjøpes gjennomsnitt inn mat og andre dagligvarer for ca. 40 000 kroner pr. år pr. fritidsbolig. Herav kjøpes det inn mat og dagligvarer for ca. 30 000 i fritidsboligkommunen eller i fritidsboligregionen.

I tillegg kjøpes det inn varer fra andre butikker for ca. 59 000 kroner i året, herav ca. 34 000 kroner i fritidsboligregionen.

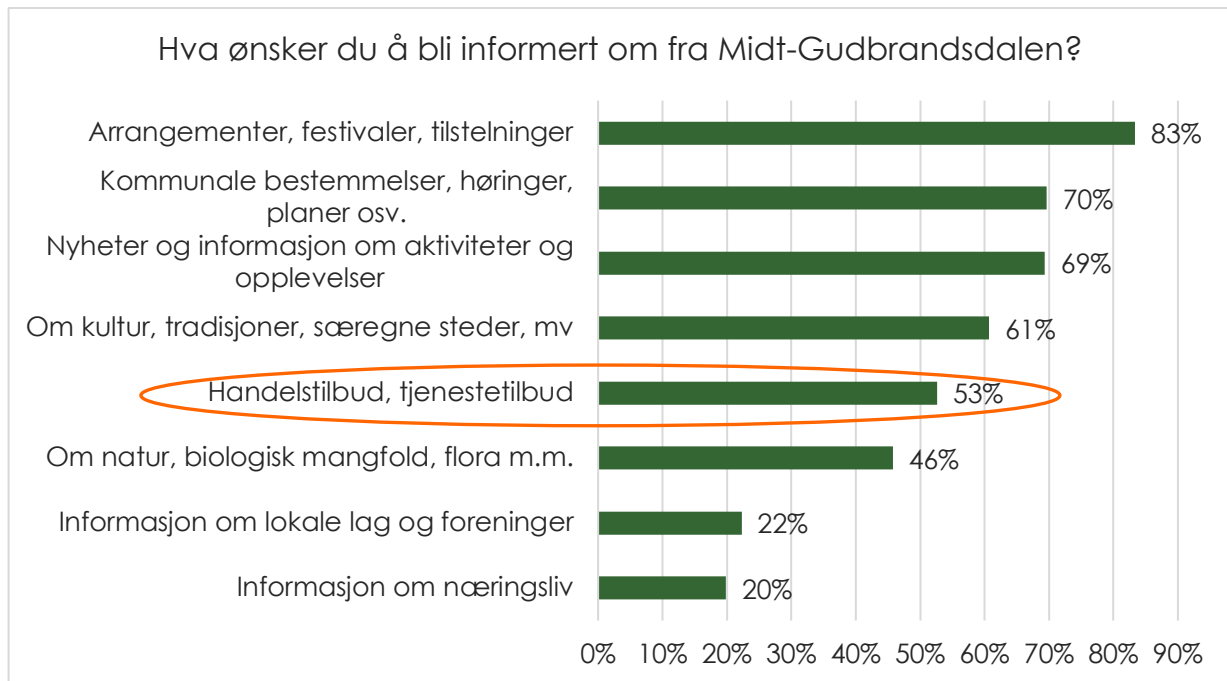
I tabellen er det også tatt med årlige kostnader knyttet til innleie/kjøp av håndverkstjenester, graving, vaktmestertjenester osv. knyttet til fritidsboligen. Størstedelen av dette forbruket/denne utgiften legges igjen lokalt; dvs. ca. 42 000 kroner.

4. Informasjonsinnhenting

4.1. Informasjon

Ønske om informasjon

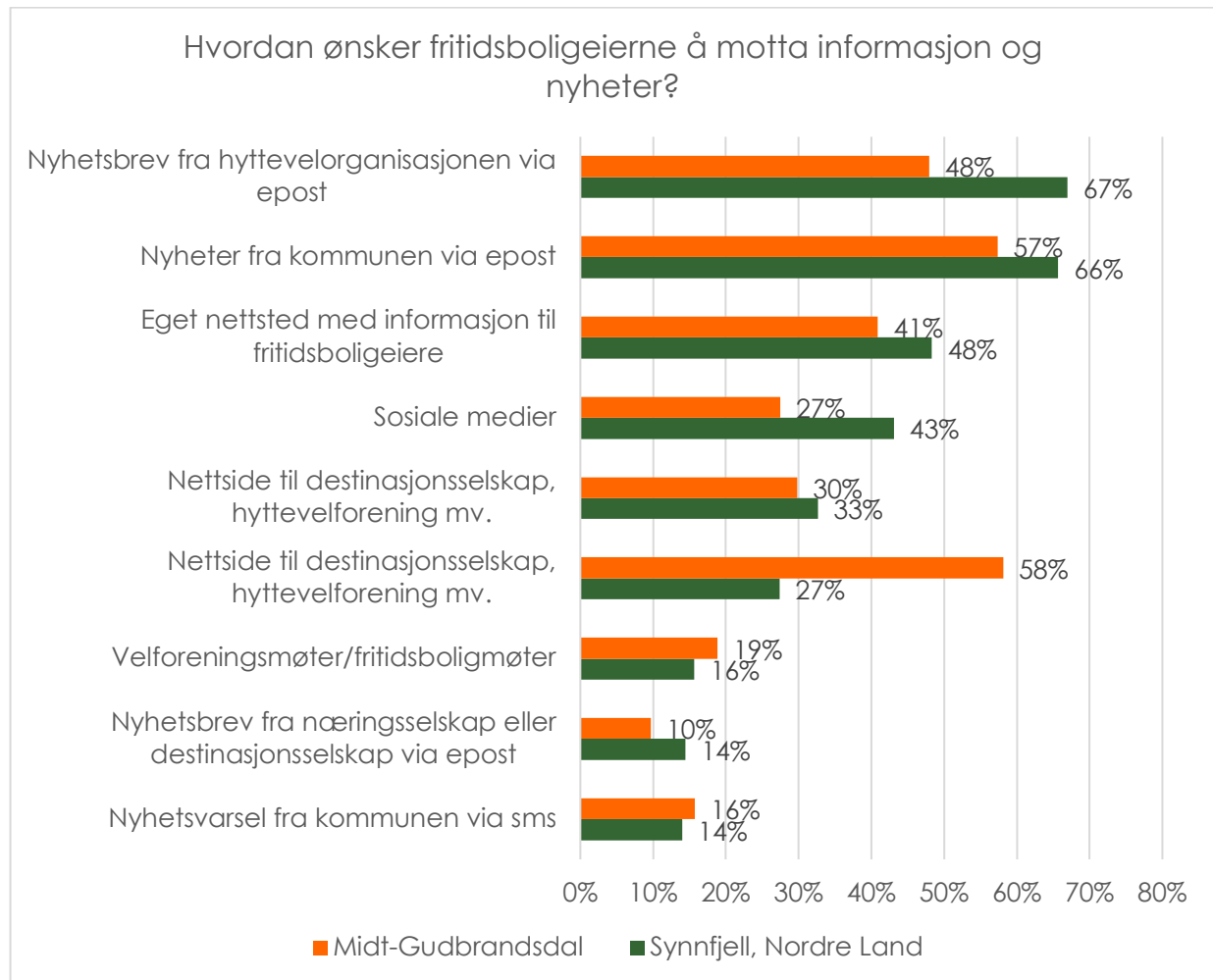

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ. Total prosentsum blir derfor mer enn 100 prosent.

Vel halvparten av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron) ønsker å motta informasjon om lokale handels- og tjenestetilbud. I tillegg ønsker 20 prosent å motta generell informasjon om lokalt næringsliv.

Ønske om hvordan motta informasjon

En stor andel av fritidsboligeierne ønsker å motta informasjon tilsendt pr. epost (å la nyhetsbrev), både fra hyttevelforeningene og fra kommunen. 58 prosent av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdal ønsker også å finne informasjon på nettsidene til destinasjonsselskap og hyttevelforeninger.

Det er også et ønske fra mange å kunne innhente og motta informasjon via et eget (lokalt) nettsted som inneholder informasjon til fritidsboligeiere.

27 prosent av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen og 43 prosent fra Synnfjell/Nordre Land ønsker å motta relevant informasjon via sosiale medier. Gjennomsnittlig alder på fritidsboligeierne er 58 år blant respondentene i Midt-Gudbrandsdalen og 55 år blant respondentene i Synnfjell/Nordre Land. Det kan antas at yngre fritidsboligeiere i større grad enn de eldre ønsker å motta informasjon via sosiale medier, men denne hypotesen er ikke sjekket ut.

I undersøkelsen i Flå kommune, ble det også stilt spørsmål om hvordan fritidsboligeieren ønsker å motta informasjon og nyheter fra Flå. Her var det satt opp andre svaralternativer enn det som ble brukt i undersøkelsene i Midt-Gudbrandsdal og Synnfjell.

Type medier	Andel fritidsboligeiere i Flå
Nyhetsbrev fra hyttevevorganisasjoner via epost	43 %
Nyhetsbrev fra kommunen, næringsselskap eller turistkontor via epost	26 %
Hytteavis/hytemagasin tilsendt i posten	31 %

Om lag en av tre hytteeiere i Flå ønsker å få tilsendt hytemagasin fra Flå i posten.

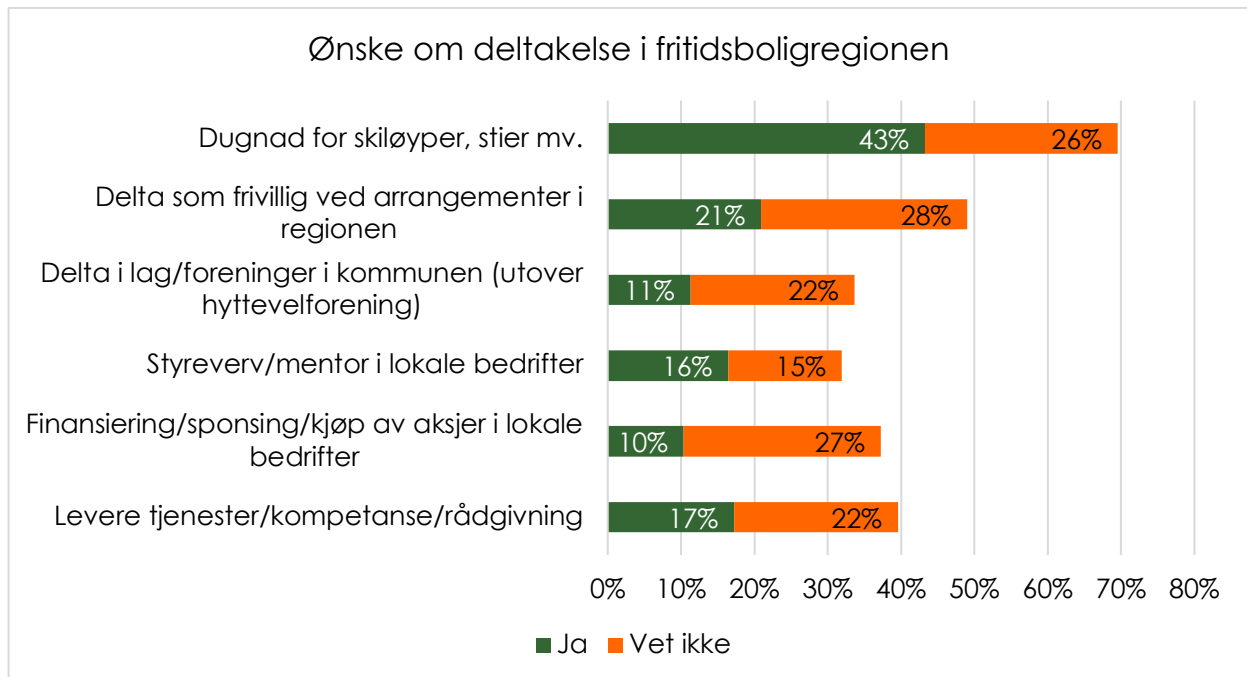
5. Tilknytning i lokalsamfunnet

5.1. Bidra lokalt

Ønske om å bidra lokalt

Mange av fritidsboligeierne er gode ambassadører for sitt fritidsboligområde. Mange er lojale, og ønsker å støtte opp om lokalt næringsliv, arrangement og aktiviteter. 92 prosent av fritidsboligeierne i Nordre Land sier at de fremsnakker fritidsboligområdet.

I fritidsboligundersøkelsene har fritidsboligeierne fått spørsmål om de vil delta med ulike tjenester osv. om de får mulighet eller om de blir spurt.

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019.

Det er høy villighet til å stille opp på lokale dugnader for skiløyper, stier osv. I Midt-Gudbrandsdalen ønsker 43 prosent (som diagrammet ovenfor viser) å stille opp på dugnader. I Synnfjell, Nordre Land, ønsker hele 61 prosent å bidra på dugnader!

Videre kan 16 prosent av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen tenke seg styreverv i lokale bedrifter, og 10 prosent kan også tenke seg å bidra med finansiering/sponsing eller kjøp av aksjer i lokale bedrifter. 17 prosent kan levere tjenester, kompetanse og rådgivning til lokale bedrifter.

Mottatt av lokalsamfunnet

Fritidsboligeierne føler seg forøvrig godt mottatt av lokalsamfunnet. Til sammen 81 prosent av fritidsboligeierne i Midt-Gudbrandsdalen sier at de er fornøyd med hvordan de føler seg mottatt av lokalsamfunnet.

I åpne kommentarfelt har fritidsboligeierne kommentert at de føler seg godt mottatt av lokalmiljøet/lokalbefolkningen og at det er mye hyggelige folk i handelsstand. Det som trekker ned hos noen er skatter, avgifter og lokal politikk.

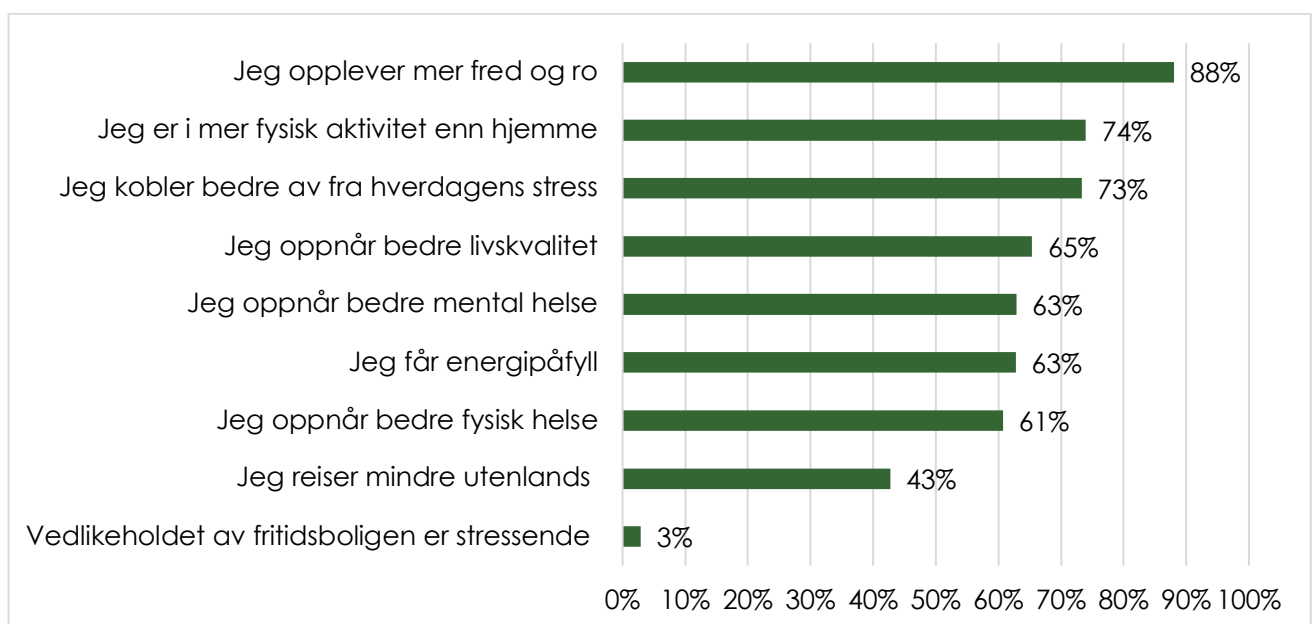
5.2. Ønske om å bosette seg på fritidsboligen

Mange fritidsboligeiere føler en tilknytning til kommunen og området som de har fritidsbolig i. Det er ofte knyttet positive følelser til fritidsboligoppholdet, og ønske om å bruke mer tid på fritidsboligen melder seg for flere. Etterhvert er det enkelte som ønsker å bosette seg på fritidsboligen.

I Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron) oppgir 16 prosent av fritidsboligeierne at de kan tenke seg å flytte og bosette seg på fritidsboligen. Dette gjelder for fritidsboligeiere som er bosatt utenfor regionen i dag. Blant lokalbefolkningen er det hele 26 prosent som kan tenke seg å bruke fritidsboligen som helårsbolig.

5.3. Effekter av fritidsboligbruken

I undersøkelsene som er foretatt i 2019 ble det spurt om hvilken effekt fritidsboligbruken har for brukerne.

Kilde: Fritidsboligundersøkelse i Midt-Gudbrandsdalen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron), 2019.

Diagrammet viser en samlet fremstilling for de tre kommunene Ringeby, Sør-Fron og Nord-Fron. Tendensene er de samme for Sel og Nordre Land også.

Fritidsboligoppholdene har en god helsemessig effekt for brukerne, både fysisk og psykisk. Flertallet opplever mer fred og ro, de kobler bedre av fra hverdagens stress og oppnår bedre mental helse. I tillegg er fritidsboligbrukerne i mer fysisk aktivitet enn hjemme, oppnår bedre livskvalitet og bedre helse, og får energipåfyll.

6. Oppsummering/avslutning

Fritidsboligeieren er en betydelig bidragsyter i fritidsboligkommunen. Mange fritidsboligeiere føler en tilknytning til regionen, er gode ambassadører og bidrar til lokal verdiskaping gjennom forbruk, dugnadsinnsats og lokalt engasjement.

Både byggevirksomhet og bruk av fritidsboligene gir økt verdiskaping for lokal handelsnæring og øvrig næringsliv. Større oppdragsmengde og økt omsetning for lokalt næringsliv gir positive ringvirkninger for lokalsamfunnet, og bidrar også til opprettholdelse av handels- og næringstilbud for lokalbefolkningen.

Muligheter for økt verdiskaping for lokalt næringsliv ligger i en tilpasning av næringsvirksomhet og tilbud til fritidsboligeiernes ønsker og behov, som kan være annerledes enn lokalbefolkningens ønsker og behov. Dette gjelder f.eks. for vareutvalg.

Det bør tilrettelegges for økt bruk av fritidsboligene, også utenfor høysesong. Butikkene må være så attraktive som mulig ved å tilby varer som fritidsboligbrukerne etterspør, og tilpasse åpningstider etter denne kundegruppen. Kommunen, grunneiere og lokalsamfunnet kan legge til rette med nødvendig infrastruktur, aktivitetstilbud og arrangement, som gjør at det er attraktivt å benytte fritidsboligen enten selv eller via utleie så ofte som mulig.

Nye fritidsboliger bygges i stor grad med teknisk infrastruktur som vann, avløp, strøm og veg. I tillegg er det flere som oppgraderer standard på eksisterende fritidsbolig, slik at en stadig større andel av fritidsbebyggelsen har samme komfortgrad og teknisk standard som vanlig boligstandard. Dette påvirker også bruken av fritidsboligen, da bedre komfortnivå tilsvarende boligstandard bidrar til at fritidsboligene benyttes oftere.

Mange av fjellhyttene i Oppland og Buskerud er i bruk 55-60 døgn i året, og det er i gjennomsnitt nær 4 personer i hyttene. Antall bruksdøgn avhenger også av flere faktorer, som aktivitetstilbud, arrangement, og tilgang til handels- og servicetilbud. Utleie av hytter og fritidshus vil bidra til større bruk av fritidsboligene i ulike sesonger. Høyere bruksdøgn betyr som regel høyere omsetning for lokale butikker.

Fritidsboligeieren er ofte lojal, og ønsker å støtte opp om og handle lokalt når det er mulig og det er tilrettelagt for det. «Alle», dvs. 94 prosent av fritidsboligeierne i Sel kommune, benytter seg av lokale matvarebutikker når de er på fritidsboligen. I tillegg benytter to av tre seg av lokale faghandelstilbud i tillegg.

En typisk fritidsbeboer i fjellkommuner legger igjen ca. 525 kroner daglig i løpet av fritidsboligoppholdet hos lokale matvareforretninger. Det betyr at hver enkelt fritidsbolig i

kommunen legger igjen ca. kr 30 000 pr. år i den lokale nærbutikken eller den lokale matvareforretningen.

Et rikholdig vareutvalg samt salg av lokal mat og lokale produkter er viktig for mange fritidsbeboere. En undersøkelse fra Midt-Gudbrandsdalen viser at to av tre ønsker å kjøpe lokal mat fordi de ønsker å støtte lokalt næringsliv. Tre av fire ønsker å kjøpe lokal mat i dagligvareforretninger.

Mange ønsker å kunne unne seg litt ekstra av mat og drikke når de er på fritidsboligen, og ønsker et vareutvalg tilpasset «helgekos». Lokalbutikker kan tilrettelegge for fritidsbeboeren ved å tilby mer lokale råvarer og matvarer, i tillegg til mer ferskvareutsalg av kjøtt, fisk, ost/meieriprodukter, frukt og grønt. Ferske bakervarer, samt økologiske varer er det også mange som ønsker seg.

Lengre åpningstider, spesielt på fredager, og gjerne søndagsåpen butikk er også etterspurt.

Fritidsboligbrukerne foreslår noen andre tilleggstjenester som nærbutikken kan vurdere å tilby; klesvaskservice/selvbetjeningsvaskemaskiner, dusjmuligheter, levering av dagligvarer og helsekostutsalg. Fritidsboligbrukerne foreslår også en «minimathall» med fersk fisk, kjøttvarer, bakervarer, egg, grønnsaker, øl osv., gjerne fra lokale produsenter.

I tillegg til punktene som allerede er oppgitt i avsnittene ovenfor, mener fritidsbeboerne at bakeri og mindre kafeer, samt lokale kjedeuavhengige butikker er viktig for å opprettholde attraktive sentrum.

Den menneskelige faktoren blir trukket frem som en styrke for lokalbutikkene. Både lokalbefolkningen og de ansatte er hyggelige og hjelpsomme. «Folk har god tid og er ikke så stresset», kommenterer fritidsbeboerne.

Samtidig ønskes det lengre åpningstider, dvs. åpningstider tilpasset når fritidsboligene er i bruk. Dette kan nødvendigvis medføre høyere lønnskostnader, og meromsetning må veies opp mot merkostnadene. En løsning som enkelte nærbutikker vurderer er å legge til rette for selvbetjente butikker i mer stille perioder. Dette vil redusere det menneskelige servicenivå, men vil tilfredsstille behov for lengre åpningstider. Det kan være behov for en undersøkelse som tar for seg denne problemstillingen.

Over tid viser brukerundersøkelser gjennomført av Norsk Turistutvikling at tendensen er en økende bruk av fritidsboligene. Årsaken er nok sammensatt. Undersøkelser viser bl.a. at flere reduserer antall flyreiser ved bruk av fritidsboligene.

Det lokale handels- og servicetilbudet er svært viktig for fritidsboligeierne og lojaliteten til bruk av lokale tilbud er stor, så fremt tilbudet er tilstede. Undersøkelser viser at det er forbedringspunkter, og områder hvor det kan ligge muligheter for nye former for service- og tjenesteutvikling.

Undersøkelsene som er vist til i dette notatet er fra noen fjellkommuner på Østlandet. Tema for undersøkelsene har ikke primært vært for handelsstand og nærbutikker, men det er likevel tatt med noen handelsspørsmål som kan være til nytte for nærbutikker og lokalt næringsliv i fritidsboligkommunene. Fritidsbeboerne er også viktige for nærbutikker langs kysten i resten av landet. Det kan derfor være behov for å gjennomføre fritidsboligundersøkelser i ulike geografier hvor betydningen av nærbutikkene blir vektlagt.

Adresse:
Fåberggt. 153 B,
2615 Lillehammer

Telefon:
61 24 66 60

Web:
norskturistutvikling.no
spira.no
norskturistutvikling.wordpress.com

E-post:
post@ntu-as.no